

Világpremier a budapesti Szent István-bazilikában: bemutatták a Le Devleske lovári nyelvű misét

KULTÚRA – 2021. szeptember 2., csütörtök | 16:41

A Szent István-bazilikában tartották Oláh Patrik Gergő – Erdő Péter bíboros, prímás felkérésére – komponált, lovári nyelvű *Le Devleske* miséjének ősbemutatóját szeptember 1-jén. A Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszusra készült klasszikus zenemű kirobbanó sikert aratott.

A négytételes mise a Belvárosi Ferences Kántorátus; a Nemzeti Filharmonikus Zenekar kamarazenekara, a Grazioso; Farkas Rózsa cimbalomművész, valamint két énekes szólista, Szőke Nikoletta és Takács Nikolas előadásában, Alpaslan Ertüngaalp törökországi görög származású, Magyarországon élő karmester, zongoraművész vezényletével hangzott el.

A *Le Devleske* (Az Istennek) bemutatójának jelentőségét az eseményre érkező egyházi és közbizalmi méltóságok várt-eltárt megjelenésén túllátva már az „érintettekben”, érdeklődő hívőkben, kíváncsi zenebarátokban és a spontán betérők sokaságából kialakult teltház is jelezte, majd a mű őszinte, lelkes ünneplése igazolta. Erdő Péter bíboros, prímás

nemcsak a közelgő kongresszusra érkezők vezetőjeként, házigazdájaként vett részt ezen az esten, hanem úgy is, mint e roma mise kezdeményezője és fő propagátora. Az előadást Áder János köztársasági elnök és felesége, Herczegh Anita; Gérald Lacroix kanadai és John Onaiyekan nigériai bíboros, valamint Karácsony Gergely budapesti főpolgármester is meghallgatta.

A koncertet három rövid beszéd előzte meg. Oláh Patrik Gergő – aki éppen azon a napon vehette át a Zeneakadémia legtehetségesebb zeneszerző szakos hallgatóinak szánt, évente odaítélt Neszlényi Andor-díjat – a megtisztelő felkérésről szólt. Szerinte

a mű és ez az ünnepi alkalom egyfajta új kiindulási pontot is jelent a cigányságnak.

E békehirdető mise megírása közben fő inspirátora a cigány himnusz volt, különösen annak két sora: „Isten, könyörülj meg nekünk, / Ne szenvedjen tovább népünk”.

Felidézte, hogy tizenhárom évesen a salgótarjáni zenekar hegedűseként játszhatott a bazilikában; most egy álma vált valóra azzal, hogy tíz év elteltével immár

zeneszerzőként lehet itt. Reményét fejezte ki, hogy művével lelki hidat építhet ember és ember között.

A projekt művészeti vezetője, Lakatos György „előszavában” ugyancsak a történelmi pillanatot emelte ki: a Biblia lovári nyelvre fordításával és e mise megszületésével egy hányattatott sorsú nép kapott lehetőséget, hogy ily módon is bemutathassa kulturális értékeit.

Ez a kezdeményezés több mint egy misszió, amelyet nemcsak a romák, hanem az egész emberiség iránt megnyilvánuló felelősségérzet hat át.

A zeneszerzők azt remélik, hogy az alkotásaik nem egy napra szólnak, hanem az örökkévalóságnak.

A zene az egyetlen közvetítőeszköz, amely nem ismer határokat: szívtől szívig hatol.

E gondolatot folytatta a „mértőkönek” tekintett premier török-görög származású karmestere, a Magyarországon élő Alpaslan Ertüngealp is, aki számára a „musza”, a műzsák művészete, a zene a mindenben átívelő, mindent összekötő és ötvöző *harmónia*.

A mindössze negyedórás *Le Devleske* visszaigazolta azt, amit a szerző és e zenei úttörés méltatói elmondtak; nincs kétség: egy *öröknek* szóló, fontos alkotás született. A bemutató előtti napokban Oláh Patrik a következőképpen láttatta művét a vele készült interjúban: „A *Le Devleske* négytétel. Az első a *Kyrie*. Talán ez a legklasszikusabb felfogású tétel. Ahogy Bartók írta: többféleképpen fel lehet dolgozni a népdalokból ismert motívumokat. A *Kyrie*-ben ezt tettem: lényegében a cigányzenéből vett picike motívumokból állítottam össze. A második tétel: a *Gloria*. Ez egy gyorsabb rész, az európai cigányság zenéit mutatja be, főleg a magyar és balkáni változatait. A *Sanctus* a harmadik tétel, amelyet egy érdekes vonatkozással, az orosz cigányzenével kötöttem össze. A »Szent vagy« üzenetéhez szerintem ez nagyon illett. Kíváncsi leszek, hogy a hallgatók majd mit gondolnak róla. Az utolsó – az előzőeknél lassabb, nagyobb volumenű – tétel az *Agnus Dei*; ebben közreműködik a két énekes szólista: Szőke Nikoletta és Takács Nikolas. Remélem, hogy sikerül igazi katarzisélményt adni. A cimbalom mindegyik tételben megjelenik, hol hangsúlyosabb szerepet kapva, hol pedig kíséretként, a háttérben maradva. Az *Agnus Dei*-ben az

egyházi jelleget, a cigányzenét és a saját, egyéni hangot, ezt az egész mixet igyekeztem úgy vegyíteni, hogy illeszkedjen a szólisták által képviselt műfajhoz, stílushoz. Arra törekedtem, hogy az egész mise a szó legnemesebb értelmében populáris legyen.”

Azonnal meglep a tartott, fegyelmezett, méltóságteljes indítás, a *Kyrie* kórustétel klasszikus oratorikus műveket idéző, tiszta emelkedettsége. A fölvelt, bedolgozott cigány motívumok abszolút természetességgel sorakoznak, formálódnak, és valamiféle magasabb, éteri harmóniában olvadnak össze. Föl sem tűnik a nyelv, a lovári különlegessége, az, hogy *itt* valami nagyon *más* lenne. Magától értetődően szép. Mintha latinul szólna a mise; vagy akármilyen más nyelven, amelyet az *énekszó*, a zene – rendje szerint – megemel.

A misében végig „csak” kísérőhangszer a cimbalom: finomsága különleges színt, tónust ad, „akusztikusan” a couleur locale része. A *Gloria*, majd a *Sanctus* könnyed, táncos hangvétele sem hígítja a kompozíciót. Ez a fajta virtuozitás, „populáris jelleg” Brahms magyar táncait, Liszt rapszódiait juttathatja eszünkbe, aztán némi „klezmerközelséget” is sejtet. A mise ritmikai, hangulati kontrasztokban megnyilvánuló játékossága Orff *Carmina Buranájára* emlékeztet, de a szent és a profán határvidékén úgy egyensúlyoz a szerző, hogy még a „tánc és mulatozás” közben sem botlunk át a teljesen világiba.

Ahogy a *Kyrie* megrendítő, úgy a záró *Agnus Dei* is az, de másképpen: előbbi „hagyományos” spiritualitásával, utóbbi hatásos felépítésével, már-már filmzenei érzelmességével. A két szólista által külön-külön, majd együtt, végül a kórossal énekelt mélabús, fájdalmasan szép, bravúrosan variált dallammal a találkozás reményét élteti, az egymással és az Istennel való megbékélés katarziszát előlegezi meg.

Szerző: Pallós Tamás

Fotó: Lambert Attila

Magyar Kurír